

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ПІВДЕННОГО КАВКАЗУ

DOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2023.1.03>

Постановка проблеми. Забезпечення сталого розвитку на сучасному етапі економічного розвитку є пріоритетним напрямом для кожної країни світу. Південний Кавказ – геополітичний регіон на кордоні Східної Європи та Передньої Азії, у межах якого розташовані держави: Азербайджан, Вірменія та Грузія. Незважаючи на тісні зв'язки між собою та сусідством, вони мають схожість і розбіжності у політичній та економічній системах. Обов'язковою умовою реалізації концептуальних положень сталого економічного розвитку країни є постійний моніторинг змін у всіх секторах для того, щоб вчасно виявляти та усувати негативні явища в економіці. *Метою статті* є аналіз позицій країн Південного Кавказу (Азербайджану, Вірменії та Грузії) в міжнародних рейтингах в динаміці; визначення рівня сталого розвитку країн на основі рейтингу індексів провідних міжнародних рейтингових компаній. *Методологічною основою дослідження* стали логічні методи обробки інформації, статистичний аналіз, порівняння. *Основною гіпотезою дослідження* стало припущення, що для визначення рівня сталого розвитку окремо взятої країни на міжнародному рівні необхідна оцінка економічної, соціальної, екологічної складових сталого розвитку. *Виклад основного матеріалу.* Проведено оцінку стійкості економічного розвитку країн Південного Кавказу (Азербайджану, Вірменії та Грузії) за методикою, яка передбачає оцінку економічної, соціальної, екологічної складових сталого розвитку. Виконано аналіз міжнародних рейтинг-систем провідних світових агенцій, що дає змогу з'ясувати роль і місце країн Південного Кавказу в міжнародних рейтингах соціально-економічного та геополітичного розвитку держав. *Оригінальність та практичне значення дослідження.* Проведені дослідження доцільно використовувати при визначенні рівня сталого розвитку окремо взятої країни на міжнародному рівні. *Висновки.* Аналіз сталого розвитку країн Південного Кавказу свідчить, що Азербайджан, Вірменія та Грузія мають приблизно однаковий рівень конкурентоспроможності та якості життя. Однак Грузія має значний відрив на краший бік за рівнем економічної свободи та за індексом стійкої конкурентоспроможності. За екологічної виміром Грузія та Азербайджан мають майже однакові позиції. Для того, щоб потрапити до першої десятки міжнародних рейтингів, країнам потрібні більш активні зусилля для покращення сприйняття відкритості уряду та ефективності судової системи. Результатом цього має стати соціально орієнтоване, економічно ефективне та еколого захисне динамічне зростання економіки Азербайджану, Вірменії та Грузії.

Ключові слова:

сталий розвиток, Південний Кавказ, індикатори сталого розвитку, міжнародні рейтинги, економічна стійкість, економічне зростання.

¹ **Петрик Валерія Леонідівна**, канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна.

Petryk Valeriia, Ph.D. in Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Economics, Marketing and International Economic Relations Department, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute», Kharkiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8376-7148>

e-mail: v.petryk@khai.edu

² **Гусейнова-Карімова Сона**, магістрант кафедри економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна.

Huseynova-Karimova Sona, master's student of Economics, Marketing and International Economic Relations Department, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute», Kharkiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5526-0147>

e-mail: s.huseynova-karimova@student.khai.edu

STATISTICAL ASSESSMENT OF THE SUSTAINABILITY OF THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRIES OF THE SOUTH CAUCASUS

Formulation of the problem. Ensuring sustainable development at the current stage of economic development is a priority for every country in the world. The South Caucasus is a geopolitical region on the border of Eastern Europe and Central Asia, within which the states of Azerbaijan, Armenia and Georgia are located. Despite the close ties between themselves and the neighborhood, they have similarities and differences in political and economic systems. A mandatory condition for the implementation of the conceptual provisions of sustainable economic development of the country is the constant monitoring of changes in all sectors in order to timely identify and eliminate negative phenomena in the economy. *The aim of the research* is to analyze the positions of the countries of the South Caucasus (Azerbaijan, Armenia and Georgia) in international rankings in terms of dynamics; determination of the level of sustainable development of countries based on the rating of indices of leading international rating companies. *The methods of the research* was the logical methods of information processing, statistical analysis, comparison. *The hypothesis of the research* was the assumption that in order to determine the level of sustainable development of a single country at the international level, an assessment of the economic, social, and environmental components of sustainable development is necessary. *The statement of basic materials.* The assessment of the sustainability of the economic development of the countries of the South Caucasus (Azerbaijan, Armenia and Georgia) was carried out according to the methodology that involves the assessment of the economic, social, and ecological components of sustainable development. An analysis of the international rating systems of the leading world agencies was carried out, which makes it possible to clarify the role and place of the countries of the South Caucasus in the international ratings of the socio-economic and geopolitical development of the states. *Originality and practical significance of the research.* It is advisable to use the conducted research in determining the level of sustainable development of an individual country at the international level. *Conclusions.* The analysis of the sustainable development of the countries of the South Caucasus shows that Azerbaijan, Armenia and Georgia have approximately the same level of competitiveness and quality of life. However, Georgia has a significant gap to the better side in terms of the level of economic freedom and the index of sustainable competitiveness. According to the ecological dimension, Georgia and Azerbaijan have almost the same positions. In order to get into the top ten international rankings, countries need more active efforts to improve the perception of government openness and the effectiveness of the judicial system. The result of this should be a socially oriented, economically efficient and ecologically protective dynamic growth of the economies of Azerbaijan, Armenia and Georgia.

Key words:

sustainable development, South Caucasus, indicators of sustainable development, international ratings, economic sustainability, economic growth.

Постановка проблеми. Забезпечення сталого та тривалого розвитку на сучасному етапі економічного розвитку є пріоритетним напрямом для кожної країни світу. Тому що, не володіючи параметрами сталого розвитку, неможливо вирішити існуючі проблеми економіки країни на макро- і мікрорівні.

Закавказзя або Південний Кавказ – геополітичний регіон на кордоні Східної Європи та Передньої Азії. У межах Закавказзя розташовані держави: Азербайджан, Вірменія та Грузія. Незважаючи на тісні зв'язки між собою та сусідством, вони мають схожість і розбіжності у політичній та економічній системах. Економіка цих країн, як і інших колишніх союзних республік, після відновлення незалежності стикалася з певними труднощами. Вірменія перебуває у політично складному регіоні, що впливає на соціальне життя, особливо економічні відносини. Економіка Азербайджану обмежена сировинною скла-

довою і залежить від світових цін на нафту. Грузія проводить збалансовану політику, яка суттєво стимулює її економіку. Вірменія підтримує добрі відносини з Грузією, та їхні економічні зв'язки мають ключове значення для Вірменії. Співпраця Азербайджану з Грузією зосереджена на використанні природних ресурсів та виключає Вірменію через Нагірно-Карабахський конфлікт [1].

Обов'язковою умовою реалізації концептуальних положень сталого економічного розвитку країни є постійний моніторинг змін у всіх секторах для того, щоб вчасно виявляти та усувати негативні явища в економіці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем сталого розвитку національних соціально-економічних систем присвячені праці як вітчизняних вчених, так і економістів, відомих у всьому світі, таких як: Дж. Саймон, Г. Дейлі [2], Ю. Харазішвілі [3], В. Євдокимов [4], Ш. Ширинов [5], А. Стьо-

почкін [6], О. Осауленко [7], А. Філіпенко [8] та інші.

Однак забезпечення сталого розвитку національного господарства та постійного підвищення якості життя населення країни залишається нелегким завданням практично для всіх держав Південного Кавказу. У сучасних умовах слабкість національних соціально-економічних систем перед політичним та економічним впливами ззовні у ряді випадків нівелює всі переваги відкритості міжнародних ринків та глобалізації. Це зумовлює необхідність вироблення ефективних державних програм сталого розвитку на основі глибокої та своєчасної оцінки реальних процесів у виробничій, фінансовій, науково-технічній, соціальній та екологічній сферах країни.

Для визначення рівня сталого розвитку окремо взятої країни на міжнародному рівні розроблено методики оцінки такого розвитку. Сутність зазначеної методики полягає у необхідності оцінки кожної складової сталого розвитку (економічної, соціальної, екологічної), рівня їх гармонізації та коефіцієнта сталого розвитку [4].

Метою дослідження є аналіз позицій країн Південного Кавказу (Азербайджану, Вірменії та Грузії) в міжнародних рейтингах в динаміці; визначення проблем та основних чинників розвитку економік країн в міжнародних вимірах; визначення рівня сталого розвитку країн на основі рейтингу індексів провідних міжнародних рейтингових компаній.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток будь-якої країни

доцільно розглядати як процес збалансованого економічного і соціального розвитку за умови дотримання екологічних критеріїв, відтворення природної сфери з урахуванням потреб теперішнього і майбутнього поколінь, в інтересах окремої людини і людства в цілому [7].

Економічний вимір сталого розвитку представлено двома показниками: індексом глобальної конкурентоспроможності та індекс економічної свободи.

Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності (The Global Sustainable Competitiveness Index, GSCI), який публікується з 2012 року, є найповнішим рейтингом країн, доступним на даний момент. GSCI вимірює конкурентоспроможність країн на основі 189 вимірюваних кількісних показників, отриманих із надійних джерел, таких як Світовий банк, МВФ та різні агентства ООН. 189 індикаторів згруповано в 6 підіндексів: природний капітал, ресурсоефективність та інтенсивність, соціальна згуртованість, інтелектуальний капітал, економічна стійкість та ефективність управління [9].

У 2020 року Грузія досягла історичного максимуму балів, посівши 37 місце серед 180 країн (табл. 1). У 2022 році країна посіла 65 місце. Спад зафіксовано вперше за десять років із моменту публікації першого рейтингу. Однак у регіоні Грузія, як і раніше, займає лідируючі позиції. Вірменія трохи погіршила свої позиції у 2022 році порівняно з 2020 роком. На погіршення позицій Азербайджану та Вірменії вплинула політична складова.

Таблиця 1 - Позиція країн регіону щодо глобального індексу стійкої конкурентоспроможності

Країна	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Ранг	Бал	Ранг	Бал	Ранг	Бал
Грузія	37	51,2	56	48,5	65	44,5
Вірменія	71	47,2	63	47,4	78	43,1
Азербайджан	97	45,1	136	40,7	137	37,8

Джерело: розроблено авторами

Індекс економічної свободи (*The Index of Economic Freedom*) – показник, який щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation для більшості країн світу з 1995 року. Експерти Heritage Foundation визначають економічну свободу як «відсутність урядового втручання або перешкоджання виробництву, розподілу та споживанню товарів та послуг, за винятком необхідного громадян-

нам захисту та підтримки свободи як такої». Індекс економічної свободи базується на 12 компонентах (індексах), об'єднаних у 4 групи та вимірюваних за шкалою від 0 до 100, при цьому показник 100 відповідає максимальній свободі, а 0 відповідно мінімальній (табл. 2) [10].

Таблиця 2 – **Позиція країн регіону щодо індексу економічної свободи**

Країна	2020 р. (серед 178 країн)		2021 р. (серед 177 країн)		2022 р. (серед 161 країн)	
	Ранг	Бал	Ранг	Бал	Ранг	Бал
Грузія	8	77,1	12	77,2	26	71,8
Вірменія	34	70,6	32	71,9	58	65,3
Азербайджан	44	69,3	38	70,1	75	61,6

Джерело: розроблено авторами

У рейтингу економічної свободи Грузія також посідає лідируючі позиції, незважаючи на різке падіння у рейтингу 2022 року з 12 на 26 місце. При цьому 2021 року Грузія набрала на 0.1 бал більше, ніж минулого року, і в результаті отримала максимальну за всю свою історію кількість балів. Незважаючи на прогрес у боротьбі проти корупції на низькому рівні, у країні все ще існує елітарна корупція. Падіння у рейтингу відбулося і у Вірменії та Азербайджану. Погіршення результату пов'язане із падінням позицій практично за всіма рейтинговими критеріями. Згідно з дослідженням, політичне втручання підриває незалежність судової системи.

Екологічна складова оцінки сталого розвитку представлена індексом екологічної ефективності (*Environmental Performance Index*) і щорічно визначається представниками Центру з екологічного законодавства та політики Єльського університету (США). Використовуючи 40 показників ефективності в 11 категоріях, ЕПІ ранжує 180 країн щодо ефективності зміни клімату, здоров'я навколишнього середовища та життєздатності екосистем. Індекс публікується раз на два роки (табл. 3) [11].

Таблиця 3 – **Рейтинг країн регіону за Індексом екологічної ефективності (ЕПІ), 2020 р.**

Країна	2020 р.			2022 р.		10-річна зміна
	Ранг	ЕПІ	Регіональний ранг серед колишніх радянських держав (REG)	Ранг	ЕПІ	
Грузія	102	41,3	10	103	39,10	2,60
Вірменія	53	52,3	2	56	48,3	4,80
Азербайджан	72	46,5	5	104	38,6	-1,3

Джерело: розроблено авторами

Соціально-інституціональний вимір включає індекси людського розвитку та якості життя.

Індекс людського розвитку (*Human Development Index*) – це комбінований показник, що характеризує розвиток людини у країнах та регіонах світу, який випускається Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) та використовується у рамках спеціальної серії доповідей про розвиток людини. Індекс розраховується щорічно, починаючи з 1990 року Це сукупний показник

рівня розвитку людини в країні, тому іноді його використовують як синонім таких понять як «якість життя» або «рівень життя» [12].

Розрахунок інтегрального Індексу людського розвитку ведеться серед 189 країн за трьома основними субіндексами: довголіття (вимірюється як тривалість майбутнього життя при народженні), рівень життя та освіта (вимірюється на базі ВВП, заснованому на паритеті купівельної спроможності) (таблиця 4).

Таблиця 4 – **Рейтинг країн регіону за Індексом людського розвитку**

Країна	2019		2020 р.		2021-2022 р.	
	Ранг	Індекс	Ранг	Індекс	Ранг	Індекс
Грузія	70	0,786	61	0,812	63	0,802
Вірменія	81	0,760	81	0,776	85	0,759
Азербайджан	87	0,754	88	0,756	91	0,745

Джерело: розроблено авторами

Індекси Азербайджану, Грузії та Вірменії знаходяться в межах від 0,745 до 0,802 балу, що відповідає високому рівню розвитку. Перше місце серед цих країн займає Грузія.

Якщо дивитися на сутність поняття сталого соціально-економічного розвитку, то можна сказати, що головна мета сталого розвитку – це підвищення якості життя населення в даний час і в майбутніх періодах, тому головним вимірником (індикатором) ефективності розробки та реалізації стратегії сталого розвитку економічних систем є якість життя населення, яке, виходячи з існуючих

сьогодні статистичних даних, можна оцінити за допомогою індексу якості життя [6].

Індекс якості життя (*quality-of-life index*), розроблений компанією «Economist Intelligence Unit», – це оцінка загальної якості життя за допомогою емпіричної формули, яка враховує індекс купівельної спроможності, індекс забруднення, співвідношення ціни нерухомості до доходу, індекс вартості життя, індекс безпеки, індекс охорони здоров'я, індекс часу на дорогу на роботу та індекс клімату (таблиці 5-6) [13].

Таблиця 5 – Рейтинг країн Південного Кавказу за рівнем якості життя серед 83 країн

Країна	2020 р.	2021 р.				
	Ранг	Ранг	Індекс якості життя	Індекс купівельної спроможності громадян	Індекс охорони здоров'я	Індекс вартості життя
Грузія	53	50	118,87	25,67	53,83	28,05
Азербайджан	66	66	102,88	25,77	44,02	30,90
Вірменія	-	-	-	-	-	-

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 6 – Рейтинг країн Південного Кавказу за рівнем якості життя серед 87 країн

Країна	2021 р.	2022 р.				
	Ранг	Ранг	Індекс якості життя	Індекс купівельної спроможності громадян	Індекс охорони здоров'я	Індекс вартості життя
Грузія	50	51	121,1	31,1	54,2	30,2
Азербайджан	66	68	104,1	27,3	44,8	29,7
Вірменія	-	-	-	-	-	-

Джерело: розроблено авторами

Розрахунок даних проводився без використання урядових даних, офіційних звітів, тому він деполітизований. Як бачимо з таблиці 6, лідируючою країною є Грузія, яка піднялась у рейтингу на 2 позиції порівняно з 2020 р. Позиція Азербайджану у рейтингу навпаки погіршилась на 2 позиції.

Вірменія у рейтингу країн відсутня, але порівняльний аналіз якості життя в столицях показав, що Єреван випереджає по всіх позиціях, крім Індексу купівельної спроможності, який вище у Баку (таблиця 7). Загальна характеристика сталого розвитку країн Південного Кавказу наведена у зведеної таблиці 8.

Таблиця 7 – Рейтинг столиць країн Південного Кавказу за рівнем якості життя, 2021 р.

Країна	Індекс якості життя	Індекс безпеки	Індекс купівельної спроможності громадян	Індекс охорони здоров'я	Індекс вартості життя	Індекс клімату
Єреван	118,72	78,34 Високий	25,58 Дуже низький	57,02 Помірний	36,84 Дуже низький	91,40 Дуже високо
Тбілісі	112,20	74,90 Високий	24,98 Дуже низький	53,7 Помірний 8	35,23 Дуже низький	84,20 Дуже високо
Баку	106,41	69,40 Високий	27,75 Дуже низький	45,71 Помірний	31,40 Дуже низький	63,42 Високий

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 8 – Загальна характеристика сталого розвитку країн Південного Кавказу, 2022 р.

Країна	Економічний вимір		Екологічний вимір	Соціальний вимір	
	Ранг за індексом стійкої конкурентоспроможності	Ранг за Індексом економічної свободи	Ранг за Індексом екологічної ефективності	Ранг за Індексом людського розвитку	Ранг за рівнем якості життя
Грузія	65	26	103	63	51
Вірменія	78	58	56	85	-
Азербайджан	137	75	104	91	68

Джерело: розроблено авторами

Оцінка сталого розвитку країн Південного Кавказу дозволяє визначити орієнтири для подальшого економічного, соціального й екологічного розвитку країн.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз сталого розвитку країн Південного Кавказу свідчить, що Азербайджан, Вірменія та Грузія мають приблизно однаковий рівень конкурентоспроможності та якості життя. Однак Грузія має значний відрив на кращій бік за рівнем економічної свободи та за індексом стійкої конкурентоспроможності. Багаторічні реформи щодо скорочення корупції, регулювання та спрощення податкової політики у Грузії призвели до просування у всіх аспектах економічної свободи. За екологічного виміром Грузія та Азербайджан мають майже однакові позиції.

За даними міжнародних рейтингів протягом 2020-2021 рр. кожна країна демонструвала позитивну динаміку за всіма показниками, що є свідченням того, що країни обрали курс на втілення моделі сталого розвитку. Однак у 2022 р. пандемія COVID-19 та війна російської федерації проти України стали ключовими факторами у падінні індексів.

Грузія, Азербайджан та Вірменія, як багато хто з колишніх радянських республік, щосили намагаються перейти до ринкової економіки. Багаторічні реформи щодо скорочення корупції, регулювання та спрощення податкової політики у країнах Південного Кавказу призвели до просування у всіх аспектах економічної свободи. І, хоча рівень безробіття та бідності в країнах знизився, проте необхідна диверсифікацію галузей, які пропонують робочі місця. Для того, щоб потрапити до першої десятки міжнародних рейтингів, країнам потрібні ще більш активні зусилля для покращення сприйняття відкритості уряду та ефективності судової системи. Ре-

зультатом цього має стати соціально орієнтоване, економічно ефективне та еколого захисне динамічне зростання економіки Азербайджану, Вірменії та Грузії.

Література

1. Шубітідзе К., Тевдорадзе Т. *Порівняльний аналіз політичних систем країн Південного Кавказу.* URL: <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/121/109> (дата звернення: 2.02.2023)
2. Дейли Г. *Поза зростання. Економічна теорія сталого розвитку,* пер. з англ. Київ.: Інтелсфера, 2002. 246 с.
3. Харазішвілі Ю. М. *Системна безпека сталого розвитку: інструментарій оцінки резерви та стратегічні сценарії реалізації.* НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2019. 304 с.
4. Евдокимов В. В. *Анализ устойчивого развития стран большой семерки.* URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:WQtfDTaltdQJ:pbo.ztu.edu.ua/article/view/35220/38543+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 4.02.2023)
5. Ширинов Ш. В. *Стратегия устойчивого экономического развития Азербайджанской республики в условиях глобализации:* автореф. дис. ... д. философии по экономике: 5308.01. Азербайджанский государственный экономический ун-т. Баку, 2017. 16 с.
6. Ситнік І. В., Брітченко І. Г., Степочкин А. І. *Моделювання процесів сталого розвитку національних соціально-економічних систем:* монографія. Польща: Wyższa Szkoła Biznesu-National Louis University, Новий Сонч. 2017. 161 с.
7. Осауленко О. Г. *Сталий соціально-економічний розвиток: моделювання та управління:* монографія. Київ. 2000. 177 с.

8. Філіпенко А. С. *Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність*. Київ: Знання, 2007. 670 с.

9. *Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності*. URL: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index> (дата звернення: 2.01.2023)

10. *Index of Economic Freedom. The Heritage Foundation*. 2022. URL: <https://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year&u=637871816570935227> (дата звернення: 2.02.2023)

11. *Environmental Performance Index*. URL: <https://epi.yale.edu/epi-results/2022/component/epi> (дата звернення: 2.02.2023)

12. *Индекс человеческого развития*. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/human-development-index> (дата звернення: 2.02.2023)

13. *Quality of Life Index by Country*. URL: https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp?title=2022 (дата звернення: 12.02.2023)

References

1. Shubitidze, K., Tevdoradze, T. *Comparative analysis of the political systems of the countries of the South Caucasus*. Retrieved from:

<https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/121/109> (access date: 12.02.2023)

2. Dale, G. (2002). *Beyond growth. Economic theory of sustainable development*, trans. from English. Kyiv: Intelsfera, 246.

3. Kharazishvili, Yu. M. (2019). *System security of sustainable development: toolkit for reserve assessment and strategic implementation scenarios*. SAS of Ukraine, Institute of Industrial Economics. Kyiv, 304.

4. Evdokimov, V. V. *Analysis of sustainable development of the G7 countries*. Retrieved from:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:WQtfDTaltdQJ:pbo.ztu.edu.ua/article/view/35220/38543+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (access date: 4.02.2023)

5. Shirinov, Sh. V. (2017). *Strategy of sustainable economic development of the Republic of Azerbaijan in the conditions of globalization: autoref. thesis ... Doctor of Philosophy in Economics: 5308.01*. Azerbaijan State Economic University - Baku, 16.

6. Sytnyk, I.V., Britchenko, I.G., Steepochkin, A.I (2017). *Modeling of processes of sustainable development of national social and economic systems*. Wyższa Szkoła Biznesu - National Louis University, Nowy Sonch, Poland, 161.

7. Osaulenko, O. H. (2000). *Sustainable socio-economic development: modeling and management: monograph*. Kyiv, 177.

8. Filipenko, A. S. (2007). *Global forms of economic development: history and modernity*. Kyiv: Znannia, 670.

9. *Global index of sustainable competitiveness*. Retrieved from: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index> (access date: 2.01.2023)

10. *Index of Economic Freedom. The Heritage Foundation*. 2022. Retrieved from: <https://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year&u=637871816570935227> (access date: 12.02.2023)

11. *Environmental Performance Index*. Retrieved from: <https://epi.yale.edu/epi-results/2022/component/epi> (access date: 12.02.2023)

12. *Index of human development*. Retrieved from: <https://gtmarket.ru/ratings/human-development-index> (access date: 2.02.2023)

13. *Quality of Life Index by Country*. Retrieved from: https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp?title=2022 (access date: 12.02.2023)

Стаття надійшла

до редакції : 20.02.2023 р.

Стаття прийнята

до друку: 31.03.2023 р.

Бібліографічний опис для цитування :

Петрик В. Л., Гусейнова-Карімова С. Статистична оцінка стійкості економічного розвитку країн південного Кавказу. *Часопис економічних реформ*. 2023. № 1 (49). С. 21–27.
